

Van: Heemschut Utrecht <utrecht@Heemschut.nl>

Verzonden: woensdag 9 maart 2022 11:04

Aan: info PU <info@provincie-utrecht.nl>

Onderwerp: Ontwikkelingen Henschotermeer

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij stuur ik u namens de Erfgoedvereniging Heemschut een brief gericht aan de leden van provinciale staten. Hierin spreken wij onze verontrusting uit over de geplande ontwikkelingen in rond het Henschotermeer (gemeente Woudenberg en Utrechtse Heuvelrug). Ik verzoek u deze brief aan de statenleden door te sturen.

Met vriendelijke groet,
Gerhard Eshuis

Erfgoedvereniging Bond Heemschut
Commissie Utrecht

www.heemschut.nl

De leden van Provinciale Staten
Van de Provincie Utrecht
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Betreft: Ontwikkelingen Henschotermeer

Amersfoort, 9 maart 2022

Geachte heer/mevrouw,

Conform onze doelstellingen ter bescherming van cultuurmonumenten en -landschap in Nederland, waardoor wij als belanghebbend dienen te worden aangemerkt, vragen wij als Heemschut Utrecht bij uw college uw aandacht voor het volgende:

Erfgoedvereniging Bond Heemschut maakt zich ernstige zorgen over de ontwikkelingen rond het Henschotermeer, onderdeel van landgoed Den Treek-Henschoten en gelegen op het grondgebied van de gemeenten Woudenberg en Utrechtse Heuvelrug. Het Henschotermeer functioneert al sinds begin vijftiger jaren als kleinschalige recreatieplek voor omwonenden en toeristische bezoekers. In 1972 werd, in overleg met de grondeigenaar de opvangcapaciteit van het meer vergroot naar 10.000 bezoekers per dag. Met deze nieuwe aanleg werd het Henschotermeer een belangrijk voorbeeld van landschapsontwikkeling ten behoeve van de recreatie uit die periode. Door voorgenomen ingrijpende en grootschalige bouwplannen van de eigenaar dreigt deze bijzondere plek nu zijn karakter volledig te verliezen.

Hoewel er kennelijk op dit moment formeel nog geen ontvankelijk verklaarde aanvraag voor een vergunning ligt, is er alle reden tot zorg. Al in 2018 kwam aan het openbare karakter van het Henschotermeer een einde. Hekken werden geplaatst en toegang geheven. Inmiddels bestaan er plannen om de plek ingrijpend te bebouwen met activiteitenhallen, verhuureenheden, camperplaatsen, chalets en appartementen en uitgebreide horecavoorziening. Daarmee wordt de oorspronkelijke opzet van dit terrein volledig losgelaten.

Het Henschotermeer is niet alleen voor de natuur van belang (het is onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)), maar heeft ook landschaps-ecologische en cultuurhistorische waarde. Het geeft een vrij uniek beeld van de landschapsgeschiedenis en ontwikkeling van de zandgronden in ons land in de tijdlijn: zandverstuiving - tegengaan

Bond Heemschut, Vereniging tot Bescherming van Cultuurmonumenten in Nederland.
Opgericht in 1911. Beschermvrouwe: H.K.H. Prinses Beatrix

verstuiwing door bosaanleg - zandwinning – recreatie. Er is bovendien een historische relatie met de zandwinning voor de wegeaanleg (A12) en vooral ook met de aanleg van de (historisch zeer belangrijke) Grebbelinie.

Het meer en de directe omgeving vormen verder een van de beste voorbeelden in ons land van landinrichting en ontwikkeling tot recreatiegebied bij zandplassen in de Staatsboswachterijen. En ook van de veranderingen in ontwikkeling en gebruik van de Staatsbossen van houtproductie naar natuur en recreatie. De huidige aanleg is een van de laatste voorbeelden van de voor de jaren 70 kenmerkende vormgeving, inrichting en gebruik van dergelijke terreinen. Ook verdwijnt hiermee de charme van een eenvoudige zwemplas.

Ook om een andere reden spreken wij onze grote zorg uit. De ontwikkeling rond het Henschotermeer staat immers niet op zichzelf. Telkens weer blijken kleinschalige recreatiegebieden zeer kwetsbaar, ook als zij een belangrijke cultuurhistorische waarde hebben. Voor maatschappelijk veranderingen en economische ontwikkelingen; voor vergaande versplintering door de bouwdruk vanuit steden en dorpen en door de aanleg van infrastructuur. Zo zullen de dreigende grootschaligheid, de nieuwe functies en privatisering rond het Henschotermeer noodzaken tot de aanleg van nog meer parkeervoorzieningen en tot het bijbouwen van voorzieningen ter financiering van zaken als onderhoud en beheer. De weg naar grootschaligheid is daarmee niet alleen onomkeerbaar, maar ook heilloos en kan alleen maar leiden tot meer versnippering, kaalslag en verarming. We vragen ons dan ook af waarom in dit landgoedbos grootschalige bouwactiviteiten moeten plaatsvinden met als doel intensieve recreatie met veel lawaai, onrust en vervuiling? Er zijn al meer dan genoeg grootschalige ‘versteende’ recreatieterreinen in ons land, die ook steeds verder oprukken.

Het Henschotermeer is als onderdeel van het Landgoed Treek-Henschoten in het bezit van een particuliere eigenaar. Maar dat neemt niet weg dat de overheid als toetsers van plannen en als vergunningverlener zijn stempel kan en moet drukken, juist waar het kwetsbare gebieden betreft. Door eisen te stellen, door te beoordelen vanuit een hoger belang dan dat vanuit puur commerciële belangen. De overheid is bij uitstek hoeder van het publieke belangen, zoals die van landschap, van ecologie en biodiversiteit, van passende, kleinschalige recreatie in een kwetsbaar gebied, van de effecten van bebouwing en grootschaligheid voor de omgeving, in relatie tot verkeersaantrekkende werking, en op nabijgelegen recreatiegebieden. Daarvoor is een bestendige toekomstvisie over een langere periode nodig.

Heemschut stelt daarom voor om het Henschotermeer te plaatsen op een lijst van beschermenswaardig landschappelijk erfgoed uit de periode na 1965, met andere voorbeelden in den lande: Lingebos, Spaarnwoude, de Groene Ster bij Leeuwarden, het

Bond Heemschut, Vereniging tot Bescherming van Cultuurmonumenten in Nederland.
Opgericht in 1911. Beschermvrouwe: H.K.H. Prinses Beatrix

Hulsbeek, het Rutbeek in Twente en de diverse tot zwemplassen ingerichte zandwinputten in Drenthe, Overijssel en Gelderland.

Heemschut voorziet interessante mogelijkheden om, vanuit het bestaande karakter van een eenvoudige zwemplas, de cultuurgeschiedenis van deze plek op een subtiële en passende manier te ontsluiten en kenbaar mee te nemen in de verdere ontwikkeling van dit gebied. Uiteraard gaan wij hierover graag met u in gesprek.

Graag vernemen wij uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Namens de commissie Heemschut Utrecht,

De secretaris,

G.W. Eshuis